

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei
Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se
la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă,
P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București,
str. 13 Decembrie nr. 3.**Credința noastră****7. Biserica Ortodoxă Română (V)**

După luminoasa figură a lui Antim Ivireanul, în Țara Românească și în Moldova a urmat o epocă neguroasă, dominată de frământări și lupte pentru domnie. Este epoca fanariotă, când domnii din cele două țări sînt numiți de otomani, recrutați din cartierul Constantinopolului numit Fanar. Telul acestor domni era îmbogățirea personală, fiind lipsiți de dragoste de țară. În această perioadă au pătruns în cele două țări românești numeroși fanarioți, care îndeplineau diferite funcții la cancelariile domnești. De asemenea unele mănăstiri au fost populate cu călugări fanarioți, avînd în frunte egumeni fanarioți.

Unii dintre ei au contribuit la propășirea popoului român pe care-l păstoreau. Așa a fost Neofit Cretanul care a încercat să înlăture vechile nedreptăți sociale ce se făceau țăranilor. El a arătat o grijă deosebită școlilor, a tipărit cărți, a înființat o școală cu cheltuială proprie pe moșia Mitropoliei.

Mitropolitul Grigorie de la Colțea, român de origine, a tipărit cărți, s-a îngrijit de școli, a adus moaștele Sf. Dimitrie Basarabov și le-a așezat la București. A primit titlul de „locuitor al scaunului de Cezareia Capadochiei”, care îl situa pe locul al doilea la sinodul patriarhal din Constantinopol. Acest titlu s-a păstrat pînă azi.

Un rol deosebit îl are Episcopia Rîmnicului după ce Oltenia rămîne sub stăpînire austriacă, între anii 1718—1739. Această episcopie a avut pentru un timp și cîrmuirea credincioșilor ortodocși din Brașov și Țara Bîrsei. Episcopul Damaschin desfășoară o bogată activitate cărturărească, tîlmăcind în românește cărțile de slujbă, pe care le-a tipărit la tipografia înființată de el la Rîmnic. Un alt episcop mai însemnat, Climent, ctitor de locașuri sfinte a tipărit cărți, urmînd exemplul înaintașului său.

Cel mai de seamă episcop al Rîmnicului a fost Chesarie la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. A refăcut tipografia de la Rîmnic cu materiale aduse din Sibiu. A tipărit mai multe cărți. Lucrarea de căpetenie cuprinde Mineele pe lunile octombrie-martie, pentru prima dată tipărite în românește între anii 1776—1780. Chesarie a cultivat limba română și a dat o nouă tîlmăcire în graiul viu înțelese de toți. Acest fapt a contribuit la răs-pîndirea Mineelor pe întreg teritoriul locuit de români. În prefețele acestor șase Minee stăruia asupra originii romane a neamului românesc.

În Moldova în această neguroasă și zbuciumată epocă se remarcă figura mitropolitului Iacob Putneanu de origine română. A desfășurat o bogată activitate cărturărească, culturală, socială, politică și gospodărească. A impus limba română în școală și Biserică, orientînd-o spre dezvoltarea limbii și culturii naționale. A tipărit și tradus multe cărți. Voind să apere drepturile țăranilor asupra pămîntului a ajuns în conflict cu domnitorii fanarioți și a fost nevoit să se retragă din scaun la mănăstirea Putna. Un alt mitropolit vrednic a fost Iacob Stamati originar din Transilvania. A tipărit cărți, a ajutat pe copiii săraci, orfani, și văduve. A înzestrat mitropolia cu odore. Viața mănăstirească a fost înviorată de mitropolitul Iacob Putneanu, care a înființat o școală superioară la Putna, avînd în frunte pe arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu. Acesta a tradus multe cărți în limba română din rusește și grecește. Aceste două personalități au determinat un adevărat curent cultural în mănăstirea Putna prin mulțimea traducerilor făcute în acest timp de diferiți călugări. Un alt reformator al vieții mănăstirești, însă pe un plan mai mare a fost sta-

rețul Paisie. Acesta a reorganizat trei mănăstiri: Dragomirna, Secu și Neamțu, impunînd noi rînduiri călugărești care au avut un efect binefăcător asupra vieții altor mănăstiri. Mănăstirile conduse de el au devenit focare de cultură bisericească. S-au păstrat 300 de manuscrise, dintre care 40 scrise de mîna lui. Ucenicii lui s-au răs-pîndit în toată țara, chiar și în Rusia și Muntele Athos, ducînd pretutindeni un duh nou de viață călugărească. Un ucenic al său, starețul Gheorghe a organizat mănăstirile Cernica și Căldărșani, introducînd un duh nou de viață superioară. Paisie a format o serie de copiiști, conduși în munca lor de spiritul românesc. Mulți dintre ucenicii lui erau transilvăneni. Prin starețul Paisie s-a ajuns la conștiința unității de neam a călugărilor din mănăstirile cu viață de obște.

În Transilvania, din cauza frământărilor religioase declanșate împotriva uniției, împărăteasa Maria Tereza a trimis pe generalul Bukow, care a alcătuit o statistică cu acest prilej. Multe biserici au fost luate în mod abuziv de la ortodocși și date greco-catolicilor. După statistica făcută atunci erau în Transilvania 2253 preoți uniți cu 515 biserici și 25.174 familii și 1380 preoți ortodocși cu 1302 biserici și 126.712 familii. Din această statistică se poate constata numărul mic al uniților în raport cu ortodocșii și numărul mare de preoți uniți. Credincioșii ortodocși s-au putut bucura să aibă un episcop al lor după 60 ani de la ultimul vîlădică ortodox. A fost trimis la noi episcopul sîrb Dionisie Novacovici, care s-a așezat la biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, dar n-a stat, stabilindu-se la Rășinari lîngă Sibiu. Noului episcop i s-au impus mai multe condiții, între care și aceea de a nu împiedica uniția. În 1763 s-au înființat două regimente de graniță, unul la Orlat, altul la Năsăud. Cu această ocazie, au fost trecute la uniți sate întregi, primind unirea odată cu slujba de grăniceri. Totuși, unele sate s-au răscolat, trecînd munții în Țara Românească și Moldova. Un alt episcop, Sofronie Chirilovici, tot de origine sîrbă, a avut reședința la Sibiu. Acesta a fost mutat la Buda cu îndatorirea de a hirotoni preoți pentru ortodocșii din Transilvania rămași fără episcop. În 1781 se dă un „edict de toleranță” prin care se îngăduie oricărei confesiuni, dacă avea 100 de familii, să-și zidească biserica și școala. Aceasta aduce o înviorare vieții bisericești. Multe sate din Țara Făgărașului și Hațegului au părăsit uniția în urma acestui edict. Împăratul l-a modificat în așa fel încît revenirea la Ortodoxie a celor trecuți cu sila la uniție a devenit foarte anevoioasă. În 1783, odată cu numirea episcopului Ghedeon Nichitici, Biserica Ortodoxă Română transilvană a fost supusă în problemele spirituale și dogmatice Mitropoliei de Carlovitz. Episcopul Ghedeon s-a străduit să ridice școli pentru preoții săi. În 1786 a deschis la Sibiu o școală pentru învățători, avînd ca profesor pe cărturarul Dimitrie Eustatievici din Brașov. Se pare că tot acest cărturar pregătea și pe viitorii preoți, după cum mărturisesc stările contemporane. S-a ocupat de arondarea eparhiei, împărțind-o în protopopiate, parohii, filii. Ultimul episcop din acest secol a fost Gherasim Adamovici (1789—1796), care a arătat multă dragoste pentru credincioșii săi. Cărțile de slujbe pentru românii din Transilvania erau aduse de peste Carpați. În dorința de a înlătura aceste legături, Curtea din Viena a încredințat pe un tipograf din Viena să tipărească unele cărți de slujbă și

(Continuare în pag. 2)

Vechimea satelor mărginene

Mărginimea Sibiului este zona sud-transilvană cuprinsă între Olt și cursul superior al râului Sebeș — sector al apei care poartă numele de Valea Frumoasei — latura nordică fiind șoseaua națională Turnu Roșu — Sebeș Alba, iar cea sudică crestele Carpaților. Este deci o zonă cu profil montan și submontan, doar cu cîteva lunci restrînsse deschise de ape, dintre care mai importantă este Cîșinău. Munții nu sînt stîncoși ca ai Făgărașului, ci domoli, cu pante line, acoperiți integral de pășuni și păduri, care trecînd din esență în esență — de la jneapăn și ienupăr la stejar — coboară pînă în lunci. Pînă și cel mai înalt vîrf, Cîndrelul (2245 m), cu excepția versantului nordic, plin de bolovaniș, este un imens platou verde, ușor înclinat spre sud.

Un asemenea cadru natural, bogat încrustat cu izvoare, văi și riuri, era extrem de propice prezenței și rezistenței omului. Dacă agricultură nu se putea face decît pe coastele mai line ale dealurilor, la gura văilor și în lunci, specificul terenului montan oferea — pe lîngă securitate în vremuri de restriște — posibilități ideale creșterii vitelor, în special a celor mici, a oilor. Păstoritul a constituit dinaintea măturilor scrise ale secolelor XII—XIII, baza economică principală a celor mai vechi așezări omenești din Mărginime. Tradiția și spectacularea dezvoltare a păstoritului în secolele următoare au desenat profilul și au consacrat identitatea cultural-economică a Mărginimii Sibiului, ca principală zonă ovicolă a spațiului românesc. Mai tîrziu numai, cînd codrii Transilvaniei au făcut loc agriculturii și nevoia de lemn a îndreptat atenția spre zonele montane, o parte dintre locuitorii s-au orientat spre exploatarea pădurilor.

Pe plan istoric, zona — situată între centrul administrativ dac din Munții Orăștiei și principală poartă de acces dinspre sud și est în „cetatea” transilvană, pasul Oltului de la Turnu Roșu — și-a avut importanța sa strategică încă din timpul primilor regi ai dacilor. O confirmă descoperirile arheologice: fortificațiile de la Boița lîngă Olt, cele de la Orlat, atelierul de la Sibiu-Gușterița și vestita cetate dacică de la Tilișca. Este de neconceput ca aceste fortificații să fi fost înălțate spre a apăra regiuni pustii. Adevărul este că zona era intens locuită și a rămas la fel și după cucerirea romană, doar că mai preponderent dacă în partea ei montană — prin retragerea și refugiul învinșilor — și mai accentuat romană — în cea de la poalele munților, învingătorii fiind în majoritate agricultori. În aceste locuri agricole civilizația romană și limba latină s-au impus cu precădere, în timp ce în munții numărul păstorilor daci s-a mărit cu băstinașii refugiați și vechea limbă dacică a rezistat mai mult. Dar izolarea păstorilor daci n-a putut fi de durată. Dacă n-ar fi fost nevoia schimburilor de produse, ci numai nevoile stricte de sare ale crescătorilor daci de vite, iar în sens invers vestita fiscalitate romană care scotea bani din piatră seacă, contactele între cele două populații era cu neputință să nu se înfiripe foarte curînd. În foarte apropiata Ocna Sibiului sarea era exploatată acum de romani. Că aceste contacte s-au intensificat și în cele din urmă au devenit normale, iar limba latină s-a impus tuturor, o dovedește faptul că mulți termeni vechi daci ai economiei pastorale au dispărut, impunîndu-se cei latini: oaie, miel berbec, lapte, brînză, caș etc.

Dar dacă la sfîrșitul secolului IV și începutul sec. V, deci în plină dominație a hunilor, a

(Continuare în pag. 3)

Biserica Ortodoxă Română

(Continuare din pag. 1)

pentru românii ortodocși. Tipografia a fost mutată apoi la Buda în 1795, unde au continuat să apară pe lângă cărți de slujbă și cărți de istorie și literatură în românește. Aici au apărut între anii 1804—1805 cele 12 Minee, îndreptate de episcopul Iosif al Argeșului, sub supravegherea medicului oftalmolog Ioan Piuariu Molnar, fiul protopopului Ioan Piuariu de la Sadu. Către sfârșitul secolului al XVIII-lea s-au tipărit la Sibiu cărți în limba română, cu binecuvântarea episcopului Gherasim Adamovici. După moartea acestui episcop Curtea din Viena a lăsat scaunul vacant până la anul 1810. Treburile episcopiei erau conduse de protopopii Ioan Popovici din Hondol, jud. Hunedoara, apoi de Nicolae Huțovici. În anul 1810 s-a îngăduit protopopilor ortodocși să aleagă un episcop de neam român. A fost ales episcopul Vasile Moga din Sebeș, hirotonit la Carlovitz. Și acestuia ca și înaintașilor lui i s-au impus anumite condiții, care au frânat mult bunul mers al vieții bisericești. El a locuit la Sibiu și a reușit să cumpere o casă pentru reședință. În 1811 se deschide la Sibiu un curs de pregătire a viitorilor preoți. Primul dascăl a fost marele cărturar Gheorghe Lazăr, care a plecat la București în 1815. Paralel cu cursul de preoție s-a deschis și un curs pentru pregătirea învățătorilor. Această stare modestă a învățământului teologic ortodox a dăinuit tot timpul păstoririi lui Vasile Moga. Episcopul Vasile Moga a dat diferite circulare păstorilor săi și — împreună cu episcopul Lemeny de la Blaj — au înaintat mai multe memorii curții din Viena pentru câștigarea drepturilor pe seama poporului român, memorii care au rămas fără rezultat.

În acest timp Biserica „Unită” și-a desfășurat activitatea în împrejurări grele mai mult din cauza conducătorilor ei. Către sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, a fost condusă de către corifeii Școlii Ardelene. Aceștia au luptat pentru păstrarea credinței strămoșești, pentru unitatea de neam și limbă a tuturor românilor, dovedind prin argumente vechimea și continuitatea poporului român pe aceste meleaguri. Au fost prizonieri de episcopul din Blaj, motiv pentru care și-a desfășurat activitatea în alte locuri.

Maramureșul — acest ținut din nordul țării, locuit de români din cele mai vechi timpuri, a avut o istorie proprie și o viață bisericească diferită de a celorlalte regiuni. Aici a fost zidită cea mai veche mănăstire românească „Sf. Mihail” din Peri, care depindea direct de Patriarhia din Constantinopol, având în frunte pe egumenul Pahomie, cu titlul de exarh și cu anumite drepturi. Această mănăstire a avut un rol important în viața culturală și religioasă a românilor din Transilvania. În secolele XVI—XVIII întâlnim o seamă de episcopi ai Maramureșului: Serghie, Silovon, Spiridon, Vasile Tarasovici, Savu etc. În a doua jumătate a secolului XVII, Maramureșul a fost încredințat Mitropolitului Sava Brancovici din Alba Iulia, care a sfințit Mănăstirea Moisei. Au urmat alți episcopi, care erau schimbați după bunul plac al autorităților. În Maramureș s-a dezvoltat o artă specific românească în lemn. Tot aici s-au făcut primele traduceri în limba română ale cărților Sfintei Scripturi, care au ajuns în sudul Transilvaniei și au fost tipărite de Diaconul Coresi. Legăturile românilor maramureșeni cu frații lor din cele două Țări Române s-au menținut pe tot parcursul istoriei.

Românii bănățeni au avut un trecut nu mai puțin zbuciumat decât frații lor din Transilvania. În primele decenii ale secolului XI urmașul voievodului Glad, Othun zidește mănăstirea Morisena, după ce se botezase la Vidin în ritul ortodox. După moartea lui, această mănăstire a fost luată cu forța pentru călugării ieziști. Pe la 1650 se amintește de episcopul Timișoarei Iosif, zis cel nou, care a refăcut viața bisericească din eparhia sa. În anul 1950 a fost trecut în rândul sfinților, iar sfințele lui moște au fost așezate în catedrala mitropolitană din Timișoara. Despre Episcopia Caransebeșului avem știri abia în secolul XV. Pe acest scaun au fost mai mulți episcopi. Despre episcopia Ineuului-Lipovei avem știri din 1563, când avea episcop pe Daniel. În 1606 pe Sava, iar după 1628 este amintit aici mitropolitul Longhin Brancovici, hirotonit de patriarhul ecumenic Ciril Lucaris.

Despre organizarea eparhiei Aradului se poate vorbi numai după 1690, când patriarhul Cernovici așează aici un mare număr de sîrbi. În primul deceniu al secolului XVIII este amintit

episcopul Isaia Diacovici, după care au urmat alți episcopi sîrbi. Dar marea majoritate a credincioșilor din această parte a țării erau români. Din cauză că păstoria acestor episcopi s-a transformat cu timpul într-un jug apăsător, românii au luptat pentru instalarea unui episcop din neamul lor. Lupta a fost încununată cu izbândă și în 1812 s-a deschis la Arad un Institut pedagogic, căruia i s-a adăugat în 1822 și o secție de Teologie. În fruntea acestei școli românești au stat cei mai distinși profesori ai timpului: Iosif

Simbolul credinței

II. 2. Sfînta Treime

Dumnezeu cel unul în ființă este întreit în persoane — Dumnezeu-Tatăl (art. 1, al. Simbolului), Dumnezeu-Fiul (art. 2 al Simbolului) și Dumnezeu-Duhul Sfînt (art. 8 al Simbolului), Sfînta Treime cea de o ființă și nedespărțită; adică un Dumnezeu, nu trei Dumnezei, El în trei persoane, nu într-o singură persoană, astfel ca să nu se împartă ființa nici să se confunde persoanele. Ideea dreaptă și deplină de Dumnezeu este: Un Dumnezeu în trei Persoane.

Dogma Sfintei Treimi este cea mai adîncă și mai nepătrunsă taină a credinței creștine și totodată temelie dumnezeiască a vieții creștine. Rațiunea condusă de credință și încălzită de iubire a căutat, prin Sfîntii Părinți, să se apropie de această mare taină a Sfintei Treimi și, pe temeiul cunoștinței că Dumnezeu este iubire (I Ioan 4, 8), a ajuns la concluzia — și rațională — că în Dumnezeu cel Unul trebuie să fie mai multe Persoane dumnezeiești, întrucît altfel Dumnezeu n-ar mai putea să fie iubire, deoarece iubirea presupune persoane între care ea există; iar cum Dumnezeu-Iubire este veșnic, existînd cu necesitate, și Persoanele dumnezeiești trebuie să fie din veci.

Pentru noi deci, creați după chipul lui Dumnezeu, viața din sînul Sfintei Treimi, viață de iubire desăvîrșită între Persoane, este model și ideal de viață omenească trăită în iubire unii cu alții. Iar cum Sfînta Treime este mai presus de toate izvorul a toate, totuși existînd prin Ea, noi o preamărim prin închinare: Mărire Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh; și prin mărturisire în comuniune de credință „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gînd să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită!” (în Sf. Liturghie), știind de la Domnul însuși că toată Legea și proorocii se cuprind în iubirea de Dumnezeu și de aproapele (Matei 22, 37—40).

Pe Dumnezeu îl mai numim și după unele lucrări ale Sale în legătură cu lumea, anume: Creator (Făcător), Pronietor (Atotțiitor), Mîntuitor (Răscumpărător), Sfîntitor, Desăvîrșitor, Judecător, cugetînd fie la Dumnezeu ca Unul, fie la una dintre Persoanele Sfintei Treimi. Acestor numiri obișnuim să le zicem predicate divine, fiindcă le atribuim lui Dumnezeu ca subiect al lucrărilor respective.

Sfînta Treime s-a descoperit încă în Vechiul Testament, dar nu deplin ci umbrat, din cauza înclinării iudeilor spre politeism, astfel că, dacă li s-ar fi descoperit deplin că în Dumnezeu sînt trei Persoane, ușor ar fi căzut în păgînism. Texte treimice în Vechiul Testament avem, de pildă, în treita repetare a cuvîntului Sfînt în cîntarea serafică: „Sfînt, Sfînt, Sfînt este Domnul Savaot” (Isaia 6, 3); „Cu Cuvîntul Domnului s-au întemeiat cerurile și cu Duhul gurii Lui toate oștirile lor”, referitor la creație (Ps. 32, 6), sau la cea mai frumoasă teofanie a Vechiului Testament, cînd Dumnezeu, la stejarul Mamvri, se arată patriarhului Avraam ca trei bărbați, cărora Avraam se închină, adresîndu-li-se ca unuia singur (Gen. 18, 1—19).

Deplin și clar se descoperă Sfînta Treime în Noul Testament. Mîntuitorul vorbește despre Dumnezeu Tatăl, al cărui Fiul este El, ca și despre a treia Persoană, Duhul Sfînt (Ioan 5, 17—23; 6, 44; 14, 26; 16, 7 etc.).

Unitatea de ființă deodată cu treimea de persoane în Sfînta Treime este arătată la trimiterea și imputernicirea Apostolilor spre propovăduirea Evangheliei în toată lumea: „Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh” (Matei 28, 19).

Cele trei Persoane dumnezeiești, reale și deosebite între ele ca Persoane, sînt numite și la

Iorgovici, Dimitrie Țichindeal și Constantin Diaconovici Loga. În 1815 a murit ultimul episcop sîrb, dar abia în 1829 este numit românul Nestor Ioanovici, urmat de Gherasim Raț, care are merite deosebite în buna organizare a vieții bisericești în acele părți. El a încercat să colaboreze cu Andrei Șaguna pentru despărțirea de Biserica Ortodoxă Sîrbă. În 1864 se reînființează vechea Mitropolie a Ardealului, iar Episcopiiile Aradului și Caransebeșului trec sub jurisdicția Mitropoliei Ardealului cu sediul la Sibiu.

† NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

Bunavestire, către Fecioara Maria: „Duhul Sfînt se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri; pentru aceea și Sfîntul care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 35). În cea mai frumoasă teofanie a Noului Testament, la Botezul Domnului, avem pe *Dumnezeu-Tatăl* care vorbește, pe *Fiul Său* cel iubit care se botează și pe *Duhul Sfînt*, în chip de porumbel coborîndu-se asupra Fiului (Matei 3, 16—17). În Evanghelia de la Ioan tot așa sînt numiți Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt (Ioan 14, 14—17; 15, 26); ca și în binecuvîntarea apostolică: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfîntului Duh să fie cu voi cu toți” (II Cor. 13, 13).

La fel este arătată și unitatea de ființă a Persoanelor Sfintei Treimi. Unitatea ființei Fiului cu a Tatălui: „Eu și Tatăl meu una sîntem... Tatăl este întru Mine și Eu întru El” (Ioan 10, 30, 38); iar unitatea ființei Duhului Sfînt cu a Tatălui: „Cine dintre oameni știe ale omului, fără numai duhul omului, care este în el; așa și ale lui Dumnezeu nimeni nu le-a cunoscut fără numai Duhul lui Dumnezeu” (I Cor. 2, 11).

Persoanele Sfintei Treimi au aceeași ființă, întreagă și neîmpărțită, aceleași atribute dumnezeiești, aceeași activitate în general, nu este una mai mare sau mai mică decît alta, ci sînt egale fără să se confunde, întrucît, ca Persoane, are fiecare însușiri personale sau proprietați, care le deosebesc: Tatăl este nenăscut și neurces, Fiul este născut din Tatăl, iar Duhul Sfînt purcede din Tatăl. Proprietățile persoanelor Sfintei Treimi disting Persoanele, dar fără să le separe, ele rămînînd veșnic în întrepătrundere reciprocă mai presus de înțelegerea oricărei făpturi.

Și Sfînta Tradiție a Bisericii, întreagă, vorbește cu toată claritatea despre Sfînta Treime, ca și propovăduirea neîntreruptă a Bisericii, expusă concentrat în Simbolul Credinței, mărturisind neconținut pentru credință și viața creștină, spre mîntuire și desăvîrșire, unitatea de ființă, consubstanțialitatea celor trei Persoane ale Sfintei Treimi.

Pr. prof. Isidor Todoran

Vorbe înțelepte

— Nu te amăgi că trăiești o veșnicie. Cît trăiești, silește-te să ajungi om de omenie.

— În gîndire stă marea omului.

— Multe lucruri minunate există, dar nimic nu-i mai minunat decît omul.

— Oamenii cumsecade sînt sever criticați de unii, lăudați de alții; despre oamenii de nimic, nimic.

— Un nume bun e ca o moșie.

— Înjurăturile întină pe înjurător.

— Pentru atingerea unui scop demn trebuie folosite mijloace demne.

— Ai grijă de nume că acesta-ți va rămîne mai mult decît o mie de comori de aur.

— Pacea să fie gîndul tău, pacea — cuvîntul tău, pacea — cîntecul cea mai mare.

— Pacea este virtutea civilizației, războiul este crima sa.

— Pacea este prielnică; înăuntrul păcii s-a născut iubirea.

— Cine vrea pace, acela trebuie să o apere în mod activ.

— Pace, fericire, frăție între oameni — iată de ce avem nevoie pe lumea asta.

— Istoria unui om e caracterul lui.

Andrei Șaguna și lupta pentru emancipare națională a românilor din Transilvania

Se împlinesc anul acesta 170 de ani de la nașterea marelui restaurator al Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei. Tot anul acesta s-au împlinit și 130 de ani de când, pe câmpia Libertății de la Blaj, datorită mai ales „conducerii sale înțelepte și imensei sale popularități (cum declară comisarul guvernului vienez prezenți la Blaj)“ i-a dat Adunării Naționale a românilor ardeleni o ținută serioasă și o atitudine matură, care a impresionat pe toți. Episcopul avea pe atunci 40 de ani și ne putem închipui că la această vîrstă și-a închinat toate resursele vieții și inimii pentru opera de ridicare și organizare a poporului român atîtea sute de ani asuprit. „De când sînt am văzut mai multe adunări populare prin Elveția, prin Alsacia și Iliria“, vor declara generalii austrieci Schurter (și Puchner), dar o adunare de popor atît de numeroasă, care totuși să fi fost condusă cu atîta blîndețe și să dovedească atîta cultură, atîta seriozitate și atîta entuziasm nobil, n-am văzut în toată Europa“. De bună seamă că meritul nu a fost al episcopului, ci în primul rînd al poporului și al cauzei sale sfinte, care adunase acolo peste 40.000 de oameni din toate părțile Transilvaniei și încă nu numai români, ci și unguri și sași ca o imagine a tuturor locuitorilor care de atîtea veacuri conviețuiau pe același pămînt, dar care de mult așteptau să vină izbăvirea de sub jugul asupririi iobăgești, în care gemeau mai mult de 80% din locuitori. Meritul mai era în același timp și al generațiilor de preoți, dascăli și alți fruntași din Transilvania, care începînd de la Vlădica Inochentie Micu și pînă la Avram Iancu, la Gheorghe Barițiu și Simion Bărnuțiu popularizaseră pe toate căile crezul imensei majorități a locuitorilor transilvăneni că adică românii sînt cei mai vechi locuitori ai acestor ținuturi, cei mai numeroși, dar mai presus de toate suportă cele mai multe sarcini publice ale statului.

Aceste adevăruri le-au confirmat statisticile tuturor regimurilor politice din trecut, atît ale vechii regalități maghiare (1000—1526), cît și ale Principatului autonom (1526—1688), ale administrației habsburgice (1688—1867) și, desigur, și ale statului austro-ungar (1867—1918).

Dar ce putea face un popor ori cît de numeros ar fi fost el din moment ce nu avea încă organizația politică proprie și nu avea mijloace de luptă ca să-și apere drepturile sale cele mai elementare?

Se știe că sfidînd orice normă de drept al ginților, îndată după închiderea Adunării de la Blaj, Dieta de la Cluj formată aproape exclusiv din moșieri, majoritatea unguri, au votat alipirea Transilvaniei la Ungaria privind astfel populația majoritară de pe țărmurile Transilvaniei de a gusta din libertățile și drepturile sociale și politice, pe care le așteptau de atîta vreme. Căci, zicea nu demult Toth Zoltan, un cercetător maghiar, că „după cum nobilul maghiar era întruchiparea feudalului asupritor, tot așa iobagul român cu religia ortodoxă (fără de care el însuși nu se putea închipui pe sine însuși) era întruchiparea celeilalte clase de bază a feudalismului, clasa țăranimii. Religia ortodoxă era religia țăranului, pe cînd toate celelalte religii erau considerate religii ale domnilor, ale stăpînilor. Condiția de țăran, romanitatea și religia ortodoxă, iată cei trei factori care s-au împreunat în conștiința celor răsculați sub conducerea lui A. Iancu în 1848—1849“.

Pe deasupra, Biserica Ortodoxă Română din Imperiul Habsburgic mai era și „sub altă iobăgie“, de astă dată bisericească, sub ascultarea de ierarhia sîrbească de la Carloviț. Mai bine de un milion de români din părțile bănățene nu se puteau bucura de tratamentul aplicat fraților lor sîrbi, deși aceștia erau cel puțin de trei ori mai puțini la număr.

Ce face în această situație episcopul Andrei?

Pentru ca să nu se tragă concluziile firești ale popularității lui (care ar fi adus, așa cum ceruseră mulți patrioți încă de atunci revenirea la vechea credință ortodoxă a întregului popor român), cercurile guvernante vor adînci și mai mult opera de dezbinare frățească întemeind în 1854 încă două episcopii unite, la Gherla și Lugoj. Mitropolitul Andrei Șaguna va căuta însă tot timpul să apere unitatea sufletească a poporului român din Transilvania. Văzînd că acest lucru nu este cu putință altfel, a încercat cea mai bună

cale pentru o Biserică Ortodoxă și pentru un popor format în legea ei: autonomia bisericească consfințită prin „Statutul Organic“, votat în 1868. Așa a ajuns Andrei Șaguna „cîrmuitor de oameni și îndreptător de vremi“, cum spunea N. Iorga. În lucrarea lui Șaguna puteau vedea cu toții singura soluție salvatoare a timpului: îndrumare politică (după cum zicea M. Eminescu); luminarea mulțimilor (Bariț); reînnoire fundamentală a Bisericii (Slavici).

Opera lui a fost de toate: emancipare atît pe țărm social și politic (desigur, cît se putea pe atunci, prin sprijinirea meseriilor, a băncilor, a asociațiilor muncitorești etc.), cît și pe țărm cultural, prin înființarea a peste 400 de școli populare și a cîtorva de grad secundar, prin înființarea unui ziar îndrumat cu multă înțelepciune prin sprijinirea înființării „Astrei“.

Pentru toate acestea Șaguna a folosit slujirea și mijloacele pe care i le îmbia Biserica, ajunsă aici în Transilvania a fi numită, cum zicea O. Goga „cu adevărat apostolească“.

Pe toate aceste căi se întărea conștiința de sine a unui popor, care știa de acum că chiar dacă va mai întârzia, o ordine mai dreaptă și mai bună pentru toți cei legați prin muncă și prin credință, nu va întârzia prea mult.

Pr. prof. T. Bodogae

Vechimea satelor mărginene

(Continuare din pag. 1)

putut exista un loc deschis, aflat la cca 40 km de poalele munților Mărginimii, o așezare rurală daco-romană — confirmată de cimitirul cu 400 de morminte de la Brateiu — și mai spre est de aceasta o alta ai cărei locuitori adoptaseră creștinismul — ne referim la cunoscutul „donatorium“ al lui Zenovius de la Biertan cu semnul crucii — dacă aceste două descoperiri arheologice nu mai lasă nici o îndoială asupra faptului că Dacia n-a fost părăsită la anul 271 de masa populației daco-romane, ci numai de armată, funcționari și notabilități, ele impun logic încă o concluzie: Dacă sub povara barbară puteau exista așezări daco-romane la locuri deschise, cu atît mai mult ele trebuiau să existe pe locurile ferite din zona montană și submontană a Mărginimii. Dacă aici nu s-au făcut descoperiri arheologice pînă în prezent, explicația se găsește în faptul că atît în locuințe, cît și în riturile funerare păstori se foloseau numai de lemn, material ușor perisabil.

Secolele de migrații n-au atins Mărginimea decît tangențial. Numărul locuitorilor s-a mărit, atît prin grupurile de refugiați autohtoni — care pendulau între cîmpie și munte la vreme de restriște și invers cînd pericolul trecea — cît și prin absorbirea resturilor migratoare care se aventurau în munți. Cucerirea maghiară găsește așezările mărginene organizate într-o „țară“ (terra), precum Țara Făgărașului (Oltului) la est și Țara Hațegului la vest. Ca și acestea cnezatul mărginean era axat pe munți, coborînd pe ambele versante. Diploma lui Andrei al II-lea din 1224, care reînnoiește privilegiile acordate sașilor cu ocazia colonizării lor începută în mijlocul secolului precedent, menționează: „Iară afară de cele mai sus zise le-am dat (sașilor) pădurea românilor și bisenilor, dimpreună cu apele, ca să se folosească de ele în comun cu sus-numiții români și biseni“... (Bisenii erau rămășițe ale migratorilor pecenegi). Regii maghiari conduceau coloniștii pe „fundus regius“, adică pe treimea de pămînt cucerit care le revenea ca proprietate personală, conform dreptului feudal. Întreg teritoriul mărginimii intra în acest „fundus regius“, care prin natura lui excludea iobăgia așezările fiind „slobode craiești sate“, iar locuitorii oameni liberi. Centrul administrativ al coloniștilor sași s-a fixat tocmai pe teritoriul Mărginimii, la Sibiu. Astfel tradiția vechiului cnezat — „țara“ mărgineană — cu vremea s-a stins, dar numai ca nume. În secolele următoare domnii Munteni, inclusiv Mircea cel Bătrîn, devin „herțeg al Făgărașului și Amlașului“. Ducatul Amlașului (azi) Amnaș) avea ca principală așezare „Magna villa valachialis“ (satul mare al românilor — Săliște) și amintea de vechea „țară“ dar o reconstituim numai parțial.

Omagiu la aniversare

În contextul condițiilor de guvernare absolutistă ce definesc istoria atît de zbuciumată a Transilvaniei din anii imediat următori revoluției de la 1848, cînd orice încercare de activitate pe țărmul politic și lupta pentru drepturi naționale erau înăbușite, se impunea cu extremă urgență găsirea unor noi mijloace de afirmare și emancipare. În pofida tuturor restricțiilor și privațiunilor, cultura a constituit elementul de bază care a contribuit la păstrarea ființei neamului, la crearea unui nivel de civilizație mai înalt. Presa, prin binecunoscutele mijloace de care dispune, a contribuit întotdeauna la satisfacerea nevoilor crescînde de cunoaștere ale omului.

Apariția în anul 1853 a Telegrafului Român, într-un moment în care Gazeta de Transilvania și Foaia pentru minte, inimă și literatură își pierduse din dinamismul ce le caracterizase, a constituit un moment important în viața presei românești, devenind încă din primii ani de apariție o adevărată tribună patriotică, un organ de permanentă luptă pentru drepturile culturale, sociale, economice și naționale ale românilor transilvăneni.

În lumina acestor idei, sub genericul „Telegraful Român — 125 de ani de apariție neîntreruptă“, la sfîrșitul lunii mai, la Sibiu, a avut loc o sesiune de comunicări la care au participat personalități de seamă ale vieții culturale din localitate și din țară. Lucrările sesiunii au fost deschise de prof. Mircea Braga, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Sibiu, care a apreciat faptul că, prin deosebita activitate gazetărească ce s-a desfășurat începînd cu anul 1853 și pînă azi, Sibiu se înscrie ca unul din principalele centre ale presei românești, Telegraful Român, alături de alte importante publicații apărute aici, Transilvania, Tribuna, Luceafărul, Amicul școlii, prin orientarea lui iluministă și patriotică, prin programul și ideile dezbătute în paginile lui, corespunzînd unor nevoi reale și stringente ale poporului român.

Conducînd prima parte a lucrărilor sesiunii, prof. univ. dr. Vasile Netea, în cuvîntul său, a reliefat faptul că deși inițial Telegraful Român conceput ca un organ informativ, datorită redactorilor și colaboratorilor săi, s-a impus în scurt timp ca una din cele mai importante publicații ale vremii, arătîndu-se preocupat, pe lîngă problemele politice, comerciale și industriale de problemele culturale și literare, de educația maselor populare, de valorificarea limbii și literaturii populare, de afirmarea spiritului patriotic românesc. S-a scos în evidență contribuția adusă la dezvoltarea vieții și culturii românești de mitropolitul Andrei Șaguna, din inițiativa căruia a apărut Telegraful Român, lupta dusă de acesta pentru emanciparea politică și ecleziastică a națiunii române, pentru progresul învățămîntului și înființarea principalelor instituții culturale ale epocii respective în frunte cu Asociația transil-

(Continuare în pag. a 4-a)

Într-un document din 1204 se menționează că regele maghiar Emeric mobilizează pe Ioan Latinul din villa Ruethel ca răsplată pentru serviciile aduse. Villa Ruethel este numele dat de sași atunci Rășinarului, care numai servicii militare i-a putut aduce regelui? Să se fi gîndit că într-o asemenea situație de înaltă cinstire a unui român nu putea utiliza un peiorativ, ci numele autentic care să indice prețuirea? *Inseamnă că regii maghiari au avut încă de la cucerirea Transilvaniei conștiința originii latine a românilor.*

Dacă Rășinarul era o puternică așezare românească în jurul anului 1200, Săliștea — amintită documentar în 1383 ca și satele păstorești din preajmă: Vale, Sibiel, Fîntînele, Gales, Tilișca, își duc tradiția tot la munte în străvechi întocmiri de păstori. Pînă aproape de zilele noastre viața locuitorilor acestor așezări, dintotdeauna pur românești, a pendulat între stînele risipite pe munți și căsuțele strînse în vale. Proprietare de munți — Rășinarul 31 și Săliștea 18 — ele au luptat cu înverșunare pentru ei ca pentru o zestre lăsată de strămoșii lor, o zestre sfîntă care le garanta ființa, existența și permanența lor în Carpați.

C. L. Dragu

Omagiu la aniversare

(Urmare din pag. a 3-a)

vană pentru literatura română și cultura poporului român (ASTRA).

Ancorată plenar în rezolvarea marilor probleme ale epocii, a subliniat prof. Paul Abrudan, când popoarele asuprite militau pentru eliberarea lor socială și națională, pentru înfăptuirea unității politice, gazeta sibiană a devenit o puternică tribună și armă de luptă. Cu regularitate, în coloanele sale erau înscrise știri prin care cititorilor li se aduceau la cunoștință desfășurarea luptei popoarelor pentru libertate din toată lumea și, în mod deosebit, a românilor de dincolo de munți. Unul din momentele de răscruce din istoria poporului român, a arătat în continuare vorbitorul, oglindind atotcuprinzător, în paginile gazetei sibiane la care au luat parte fiii națiunii din toate provinciile, a fost războiul din 1877—1878, pentru cucerirea independenței depline de stat a României. Avându-l în frunte ca redactor cu un stagiu de peste 12 ani, pe profesorul Nicolae Cristea, cărturar de prestigiu, cu orizont larg, unul din conducătorii luptei naționale, Telegraful Român s-a avântat, cu un curaj demn de admirație, în lupta politică. Făcându-se ecoul solidarității și voinței de libertate, al sentimentului și aspirațiilor întregului popor, în articolul România, publicat pe prima pagină a ziarului din 10—22 oct. 1876, Nicolae Cristea consemna: „Este un lucru elementar că astăzi, când Orientul e provocat la o luptă națională, noi, românii, atât dincoace cât și dincolo de Carpați nu putem lupta decât împreună”.

Au fost dezbătute, în continuarea primei părți a sesiunii, raporturile existente între presa germană din a doua jumătate a sec. al XIX-lea și Telegraful Român (Prof. Martin Rill), gândirea social-politică și mișcarea de idei oglindite în publicația sibiană (lector univ. Alex. Grad), problemele economice ale Transilvaniei tratate în Telegraful Român (prof. Vasile Barbu), rolul și însemnătatea Telegrafului Român în istoria luptelor de emancipare național-politică a poporului român (prof. Alex. Porțeanu), prezența Telegrafului Român în documentele anilor 1853—1900 (prof. Mircea Stoia), activitatea muzeografică a Astei oglindită în Telegraful Român (prof. dr. Mihai Sofronie).

Telegraful Român, arăta prof. Grigorie Ploieșteanu în comunicarea sa, a fost între anii 1853—1856, în perioada în care a fost redactat de către Pavel Vasici, în primul rând, un organ de presă iluminist, popularizator de cunoștințe temeinice din domeniul economiei, științelor naturii, istoriei și pedagogiei etc.

O atenție deosebită s-a acordat problemelor de artă, folclor, limbă și literatură, culturii românești. A fost totodată un periodic care a sprijinit tendințele programate din Viața Principatelor, militând pentru autonomia și unitatea lor politică.

Tratând problema prezenței scriitorilor moldoveni în Telegraful Român, în a doua parte a sesiunii, prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate a evidențiat și faptul că ziarul sibian este orientat, încă de la apariție, spre o limbă unitară, expresivă, de esență populară, eliberată de povara construcțiilor străine. De aceea, în coloanele sale, s-a accentuat mereu asupra strădaniilor ce trebuie depuse pentru culegerea și cunoașterea folclorului, a limbii populare în felul acesta venindu-se în sprijinul înnoirii literaturii române.

Contribuția Telegrafului Român la dezvoltarea folcloristicii românești este prezentată în detaliu în comunicarea conf. univ. dr. Gheorghe Pavelescu, care a arătat că simpatia și interesul manifestat de Telegraful Român față de tot ce este popular se datorează și cititorului acestei publicații, Andrei Șaguna, a cărui dragoste față de creația populară este bine cunoscută.

Prof. Bucur Tinca a analizat o perioadă mai tulbură din viața politică a Transilvaniei, momentul în care situația românilor ardeleni se agravase ca urmare a dualismului din 1867 și a aderării României în 1883 la Tripla Alianță. Datorită orientării pe care Nicolae Cristea a dat-o ziarului, mitropolitul Miron Romanul se vede nevoit să-l înlocuiască pe acesta de la conducerea Telegrafului Român, odată cu el părăsind redacția și întregul grup al redactorilor și colaboratorilor de formație junimistă. Ei vor fi cei care vor pune bazele la Sibiu, în 14 aprilie 1884, primului cotidian românesc, Tribuna.

Despre relațiile dintre Onisifor Ghibu și Telegraful Român, a vorbit în continuare prof. dr. Ioan M. Vlad, iar după multilaterală activitate de ziarist și istoric, activitate inspirată de idealul de libertate și integritate națională română, depusă de Teodor V. Păcățian, autor al valoroasei Cărți de aur și a mult discutatei scrieri Istoriografi vechi — istoriografi noi, a vorbit prof. dr. Horia Stanca.

Din comunicările prezentate precum și din discuțiile purtate în cadrul sesiunii, s-a conturat puternica și rodnică activitate pe multiple laturi

Vetre de spiritualitate ortodoxă românească:

Mănăstirea Prislop

Mănăstirea Prislop sau a Silvașului, cum era numită altădată în popor, este situată într-o regiune pitorească de codri și dealuri, între Hațeg, Hunedoara și Sarmizegetusa romană.

A fost ridicată între anii 1399—1405 de către Sf. Nicodim, ctitorul mănăstirii Tismana și Vodița, în stil triconc, după modelul acestora și al Mănăstirii Cozia, desigur cu ajutorul material al

lui Mircea cel Bătrîn și, poate, al vreunul „nemeș” român din aceste părți. Rămânând aici mai mult timp, Sfântul Nicodim copiază pe pergament la 1405 un Evangheliar împodobit cu miniaturi și vignete, de mare valoare istorică și națională, manuscris ce se păstrează la Muzeul Național de Istorie a R. S. R. — București.

A fost restaurată în anul 1564 de Domnița Zamfira, fiica lui Moise Voevod, Domnul Țării Românești (1529—1530), care a înzestrat-o cu moșii întinse. Mormântul ei se află chiar în pro-naosul bisericii unde se poate citi pe piatra funerară următoarea inscripție:

„Vestita Zamfira, a voevodului Moise fiică, în fine

În acest pământ și-a pus spre odihnă trupul fragil...

Dacă-i cercetezi neamul, nu s-a văzut sub soare

Neam mai nobil pe pământul românesc de

și tatăl său și moșul său au fost domnitori...

Oricine ai fi care vezi monumentul frumoasei Zamfire,

zi: Vrednică ai fost, Zamfira, de numele tău de saphir.”

Încă de la început, Mănăstirea Prislop a avut legături strânse cu Tismana, fiind închinată acesteia. Legăturile neîntrerupte între cele două mănăstiri și schimbul de valori culturale au menținut trează conștiința identității de limbă, de credință și de cultură a românilor transilvăneni cu frații de peste munți.

La sfârșitul veacului al XVI-lea și începutul veacului al XVII-lea, Prislopul ajunsese cel mai vestit așezământ mănăstiresc din Transilvania și totodată un important centru de cultură bisericească. A existat aici școală bisericească pentru tinerii din împrejurimi, viitori cîntăreți bisericești și preoți. S-au copiat cărți românești și slave frumos împodobite cu miniaturi și vignete. S-a continuat de asemenea aducerea de cărți de cult din Țara Românească și Moldova, ceea ce a contribuit la întărirea unității de limbă și neam a tuturor românilor.

Dintre viețuitorii mănăstirii s-au ridicat personalități bisericești de seamă ale timpului respectiv, cum au fost episcopii Eftimie și Hristofor

desfășurate de Telegraful Român, activitate al cărui conținut esențial îl constituie concentrarea eforturilor tuturor românilor în vederea eliberării naționale și înfăptuirii unității lor politice.

Din partea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Sibiu și Institutului Teologic au participat, ca invitați, I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, P. C. Părinte rector Grigorie Marcu, consilierul cultural și profesori de la Institutul Teologic.

În cinstea conferențiarilor I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a urmărit cu interes comunicările din cadrul sesiunii, a oferit o cină la reședința mitropolitană în seara zilei de 25 mai 1978.

Valeriu Măniș

și Mitropoliții Teofil și Ioan; ultimul a fost în-tărit de către Mihai Viteazul ca Mitropolit al Transilvaniei. Iar călugărul Ioan, a cărui chilie (numită „casa sfântului”), săpată de el în stîncă, se află în apropierea mănăstirii, s-a învrednicit de harul sfințeniei.

În veacul al XVIII-lea, Silvașul făcea parte din titulatura mitropoliților de la Bălgrad. Astfel, de pildă, mitropolitul Teofil, se intitula în 1696: mitropolitul Bălgradului, a Vadului, a Maramureșului și a Silvașului, ceea ce ne dă dreptul să presupunem că a existat la Prislop chiar reședința episcopală. (Vezi pr. prof. M. Păcurariu, Mănăstirea Prislop, Mitropolia Ardealului nr. 9—10/1957).

Între 1700—1772 mănăstirea trece prin momente foarte grele, când se întetesc presiunile pentru trecerea românilor ortodocși la uniție. Prislopul este vizat în primul rând, mai ales că în urma mișcării călugărului Visarion, s-a așezat aici un episcop ortodox care îndemna pe români să reziste presiunilor ce se făceau asupra lor. La cererea celor care se străduiau să lătească uniția, împărăteasa Maria Tereza dă un decret, în iunie 1747, pentru arestarea și pedepsirea „pseudo-episcopului de la Silvaș” și a altora din Transilvania. Urmarea decretului a fost alungarea călugărilor ortodocși din mănăstire. Deoarece aceștia nu s-au lăsat totuși intimidați printr-o astfel de măsură, mulți au fost prinși și întemnițați, iar mănăstirea a fost arsă din ordinul generalului Bukow (1762), împărțînd aceeași soartă cu alte biserici și mănăstiri din Transilvania.

Referindu-se la acest trist eveniment, un călugăr necunoscut scrie: „Plîngerea sfintei Mănăstiri a Silvașului din eparhia Hațagului, din Prislop”, o adevărată cronică în versuri (709 versuri) și totodată o capodoperă literară.

Mănăstirea își îndreaptă plîngerea către cer și pământ, către „firea toată cea omenească”, spunînd:

*„Ia aminte ceriule și voiui grăi,
Plîngînd cu amar mă voi tîngui.
Auzi-mi, pămîntule, cuvintele
Și să-mi cuprinzi lacrimile”.*

Amarul și lacrimile ei sînt vărsate pentru că:

*„...eu fata Sionului cea iubită,
Mănăstirea Silvașului cea vestită
Rămăsău acum pustie și ușilită
Jalnică, ca o văduvă cernită,
Arsă cu foc și surpată.
Și de toate cele ce avuiu prădată.”*

Se arată apoi în Plîngere că promisiunile înșelătoare care li s-au făcut românilor în schimbul lepădării de credința străbună și a înstrăinării de neam, nu s-au realizat „măcar nici cît o ghindă”. De aceea, conchide autorul anonim, „norodul tot s-au pus în price”.

Restaurată de mai multe ori în secolele XVIII și XIX, mănăstirea trece totuși printr-o perioadă de decădere.

Abia în 1948 Prislopul își reînnoadă firul tradiției ortodoxe în care s-a născut. Ea revine la sînul Bisericii strămoșești, fiind pusă sub jurisdicția Arhiepiscopiei Sibiului. Din 1949 e trecută sub cîrmuirea duhovnicească a Episcopiei Aradului, fiind transformată în mănăstire de maici.

Azi, cu binecuvîntarea Sf. Sinod al B. O. R. și prin îndrumarea și purtarea de grijă a P. S. Episcop Visarion al Aradului și Hunedoarei, sfînta Mănăstire Prislop își împlinește rosturile ei firești de așezămînt duhovnicesc, în care se cultiva cu dăruire tradiția monahismului ortodox.

C. Todeasă